

Το ασκητικό Μοναστήρι

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Άγιον Όρος](#) / [Γενικά Θέματα](#)

Φωτό: agioritikesmnimes.blogspot.com -

Από το βιβλίο του Ζαχαρία Παπαντωνίου «Άγιον Όρος»

(το ταξίδι στο Άγιον Όρος έγινε από τον συγγραφέα το 1923)

Φτάσαμε στο μοναστήρι το μεσημέρι. Ο αρχοντάρης κατέβασε τα φρύδια του και ανοίγοντας μια πόρτα μας έδειξε ένα δωμάτιο με τέσσερα καταλερωμένα κρεβάτια. Ήταν ο ξενώνας.

Μπαίνοντας κοιτάξαμε την παρηγοριά του φυλακισμένου: το παράθυρο. Ήταν ένα και μοναδικό. Αν έβλεπε σε κανένα καλό τοπίο! Θα ήταν η ελευθερία! Για τη δυστυχία μας το παράθυρο έβλεπε σε μιάν απότομη ρεματιά, σε μια χούνη γεμάτη από μια πληκτική δασοφυτεία για ξύλα και για φρύγανα, μέσα στην οποία δεν ξεχώριζες ένα σχήμα, έναν κορμό. Όστε το μάτι δεν είχε να ελπίζει τίποτα. Το τοπίο ήταν από κείνα που η φύσις έκαμε απάνω στην πλήξη και στην κακία της. Κάτι ήξεραν οι καλόγεροι που το διάλεξαν.

Κατά το μεσημέρι μπήκε μέσα ένας μεγάλος δίσκος, γεμάτος μεγαλοπρέπεια.- έχει κάτι τέτοια λούσα η ξεροφαγία! Τίποτα δεν τρωγόταν από τα φαγώσιμα που με θαυμάσια τάξη είχε τοποθετήσει ο αρχοντάρης μέσα στον δίσκο. Ο πρώτος από

τους δύο που τα δοκίμασε σήκωσε το χέρι του κι έκαμε στον άλλο μεγάλο σινιάλο κινδύνου, που εσήμαινε : «Πυρκαϊά!» Τέτοιο ήταν και το δείπνο, τέτοιο και το γεύμα της άλλης ημέρας. Τα όσπρια και τα αμυλώδη έκαιγαν από το πιπέρι, αχάλαστη μάρκα του μοναστηριού.

Τα πράγματα έγιναν χειρότερα, επειδή ο γαλήνιος καιρός αγρίεψεν ξαφνικά και σηκώθηκε ένας αέρας μανιασμένος από κείνους που φυσούν συχνά στον Άθω. Κοιτάζομε από το παράθυρο της φυλακής μας και βλέπομε την τεράστια ρεματιά ανάστατη. Τα πηχτά της φυλλώματα στριφογύριζαν σε αγωνιώδη χορό με τον άνεμο και, για να θυμηθώ τη φράση κάποιου συγγραφέα, τα κλαριά τινάζονταν σαν μικροί σκύλοι που θέλουν να γλυτώσουν από την αλυσίδα. Καταχνιά κατέβαινε στο βουνό. Κάποιος αγωγιάτης μας είπε πως ο αγέρας αυτός, όταν έρχεται, μπορεί να πάψει σε λίγες ώρες ή να κρατήσει και δυό βδομάδες. Αν γινόταν λοιπόν το δεύτερο, θα έπρεπε να φάμε όλο το πιπέρι του μοναστηριού. Αρχίζαμε να βηματίζομε στο χαγιάτι σαν τα κλεισμένα θηρία. Μια παρηγοριά μόνο έφεγγε στην απελπισίαν αυτή. Η ελπίδα πως κάποτε θα φύγομε. Μα θα φύγομε; Η καταχνιά που όλο κατέβαινε, ο αέρας που τάραζε τη χούνη, μας έλεγε πως η στιγμή αυτή αργεί. Η σιωπή ήταν απόλυτη. Κανένας μας δεν μιλούσε. Αν ακουγόταν κανένα βήμα καλόγερου στη σκάλα, έσβηνε αμέσως. Ο καλόγερος που κρατούσε το κλειδί της βιβλιοθήκης ήταν άφαντος. Ο γέρος ηγούμενος δεν έβλεπε ανθρώπους. Κανένας καλόγερος δεν είχε την περιέργεια να μας μιλήσει, ούτε ίσως και να μας κοιτάξει. Οι θαυμάσιοι αυτοί φιλόσοφοι ήταν αποσυρμένοι στα κελλιά τους. Η πλάνη πως ένας καλόγερος πλήττει μέσα στο κελλί του, πλάνη και δική μας και όλου του κόσμου, διαλύθηκε αμέσως. Μόνο εμείς οι ξένοι είχαμε γεμίσει ανία— την ανία τη δική μας, που την πήγαμε και στο μοναστήρι τους. Αυτοί ήταν πολύ καλά. Στα κατάβαθα της σιωπής, στο άπειρο της μοναξιάς τους, στη φοβερή επανάληψη των ίδιων πραγμάτων, είχαν βρεί την ευτυχία. Η περιφρόνηση κι η άγνοια στην οποία μας είχαν βυθίσει ήταν η χειροπιαστή απόδειξη αυτής της ευτυχίας. Κανένας δεν την άλλαξε μια στιγμή για να μας κοιτάξει. Ποτέ δεν είδαμε σε τέτοιο μεγαλείο τη δύναμη της Ανατολής, την απειρέγεια! Κατεβήκαμε κάποτε στο μαγερειό μήπως μας μιλήσει κανένας— θα ήταν πολύτιμη έστω και μια λέξη του Γρηγόρη του παραμάγερα. Πλάνη! Ο Γρηγόρης σιωπούσε σαν φορτωμένος από μεγάλες ιδέες, καθώς ξεφλούδιζε κρεμμύδια. Ο αρχοντάρης πηγαινοερχόταν αμίλητος επίσης γύρω στο τζάκι, ενώ στην καλογερική μορφή του ζωγραφιζόταν θεία οργή για τους ενοχλητικούς ξένους. Οι δυό – τρείς λέξεις που καταδέχτηκε να πεί έπεσαν από το στόμα του σαν ελεημοσύνη από πλούσιο φιλάργυρο. Ένας αγωγιάτης καθόταν σταυροπόδι απάνω στο μιντέρι και κοίταζε το τζάκι. Εξαιρετικό θέαμα! Μόνο στα μοναστήρια φτιάχνουν τέτοια φωτιά. Την κοιτάζαμε σαν μια περίφημη δύση. Και θα την κοιτάζαμε ώρα πολλή, αν η θυμωμένη σιωπή του αρχοντάρη δε μας ειδοποιούσε πως τα αισθητικά θεάματα στο μοναστήρι είναι πολυτέλεια. Μια στιγμή ήρθε σ' έναν από μας η ιδέα να κατεβούμε στην αυλή: «Μακριά! φώναξεν ο άλλος. Θα ξαναϊδούμε τη Δευτέρα Παρουσία!» Κι αλήθεια. Η αυλή δεν είναι παρά

στενός ανοιχτός χώρος κι η μόνη μας αναψυχή εκεί θα ήταν να περπατούμε στους νάρθηκες του ναού, να βλέπομε ζωγραφισμένη τη φωτιά, το κατράμι που καταπίνει τους αμαρτωλούς, το ζύγισμα των ψυχών και τα θηρία. Έτσι βρήκαμε και μείς τη δική μας ευτυχία: να δρασκελίζομε διαρκώς ένα κλεισμένο χαγιάτι. Εδώ νοιώσαμε τι μεγάλη ευτυχία είναι τα βήματα. .. Η ανακάλυψη του καταδίκου! Η ευτυχία του φρουρού! Αν δεν υπήρχε το χαγιάτι, ώστε να γίνεται κι αυτό; Βηματίζαμε με μεγάλες δρασκελιές, τρώγοντας το διάστημα όπως ο πεινασμένος καταπίνει σε μεγάλες φέτες το ψωμί που θα του τύχει. Από τ' ανοιχτά παράθυρα της εκκλησίας έρχονταν τα διαβάσματα κι οι ψαλμοί.

Τέτοια ήταν η ζωή μας, όταν την άλλη μέρα βρήκαμε τέλος κι ένα θέαμα — είδαμε το κοινόβιο να τρώγει. Η μελαγχολική αυτή σκηνή γινόταν κατά τις έξι το απόγευμα στην Τράπεζα, στη μεγάλη αίθουσα των μοναστηριών με τα μαρμάρινα τραπέζια, στους τοίχους της οποίας ξετυλίζονται και πάλι οι ζωγραφιές της Δευτέρας Παρουσίας. Μέσα σε παραστάσεις της θείας ετυμηγορίας, σε σκηνές φοβέρας, σ' ένα ατελείωτο *die irae*, σκυμμένοι οι καλόγεροι έτρωγαν τον ταραμά και την φακή τους. Όρθιος μπροστά στο αναλόγιο ο αναγνώστης καλόγερος διάβαζε μεγαλόφωνα τις Ομιλίες ενός αγίου σύμφωνα με τα καθιερωμένα των μοναστηριών, για να χάσει το ταπεινό εκείνο φαγητό κάθε υλική ηδονή. Βυθισμένος σε μιά γωνιά έτρωγεν ο γέρος ηγούμενος, αυστηρή ασκητική μορφή, την οποίαν έκαναν αγριότερη τα γηρατειά. Θα ήταν ογδόντα χρονών. Στο τέλος του φαγητού άπλωσε το χέρι του και πάτησε κάποιο κουδούνι. Αμέσως οι καλόγεροι, με μία κίνηση απότομη και μηχανική, αποκτημένη από χρόνια, βρέθηκαν ορθοί, παρατεταγμένοι ο ένας πίσω από τον άλλο σε δύο σειρές και ακίνητοι. Ήταν όλο αυτό σαν μετάνοια που έφαγαν. Με την απότομη ορθοστασία ήρθαν στον εαυτό τους. Το αμάρτημα πως έφαγαν λίγο ταραμά έπρεπε να τελειώσει με μια τιμωρία, με το ρυθμό. Δεν ξέρω ποια κρύα πνοή μας άγγιξε όταν πέρασε μπροστά μας η μαύρη στρατιά των ράσων, προχωρώντας ρυθμικά για να ξετυλιχτεί έξω στην αυλή. Ο γέρος ηγούμενος με την τυραννισμένη και αγριωπή μορφή του στάθηκεν έξω ακίνητος, σήκωσε το χέρι του και ευλόγησε τη μαύρη παράταξη που πέρασε μπροστά του. Έπειτα, κατά την αυστηρή διατύπωση του τυπικού, δύο καλόγεροι, οι δύο μάγειροι, έπεσαν στα πόδια του και τον προσκύνησαν, δείγμα πως ζητούν τη συγχώρησή του για τα λάθη της μαγειρικής τους. Αυτό το θέαμα ήταν η μόνη μας ανταμοιβή.

Και τώρα; Δεν έχουμε ελπίδα για τίποτε άλλο. Ξαναγυρίσαμε στη φυλακή μας. Ξαναείδαμε απ' το παράθυρο τη δασοφυτεία της χούνης και την ομίχλη που κατέβαινε. Ξαναβηματήσαμε... Ά! αν μπορούσαμε να φύγομε! Αν έπαυε ο άνεμος! Αν βρίσκαμε βάρκα! Αφού είδαμε στον ύπνο μας πλοία, σκάλες, σκοινιά, δραπετεύσεις από παράθυρα, πετάγματα στον αέρα και άλλες τέτοιες ακροβασίες, ξημέρωσε και μια μέρα που ο άνεμος ησύχασε και μας είπαν πως θα φύγει η βενζινοκίνητη βάρκα του μοναστηριού. Με τρομερή ταχύτητα κλείσαμε τις βαλίτζες μας και κατεβήκαμε. Ο αρχοντάρης, βλέποντας πως οι ξένοι του

ξεκουμπίζονται, έμεινε —θαύμα!— γελαστός, κι όταν του αφήσαμε στο χέρι κάποιο πεννηντάριο, ως αμοιβή για όσες στερήσεις δεν πρόφθασε να μας επιβάλει, έκαμε το μεγαλοπρεπέστερο που είχε να κάμει: το πήρε. Τη συνέχεια του έργου του την εμπιστεύτηκε στη βροχή που άρχισε να πέφτει. Πηδήσαμε στη βάρκα. Ήταν καλοκαμωμένη, στερεή, σαν αυτές του Όρους, που έχουν να παλέψουν με κακή θάλασσα καινουργοβαμμένη, και στο μοτέρ της στεκόταν ο όρθιος ο νέος δόκιμος Ευλόγιος, ο μηχανικός της, ξυπόλητος και έτοιμος... Μαζί μας μπαίνει γηραιότατος καλόγερος που πηγαίνει στη Θεσσαλονίκη με αποστολή της μονής. Βρέχει... Είμαστε κι οι τρεις τυλιγμένοι με καραβόπανο και με μπατανίες για να γλυτώσουμε το νερό. Φεύγομε. Βρέχει. Άγριοι βράχοι, κορακοφωλιές, μετέωρες πέτρες κρέμονται πάνω απ' το κεφάλι μας, καθώς περνούμε, χαράδρες ανοίγουν στο βάθος και πάλι κλείνουν, κι άλλοι βράχοι σηκώνονται από πάνω μας, τιτανικές οικοδομές και περίπλοκοι κάβοι που σήκωσε η φύση για ποιο σκοπό τάχα; Για σωτηρία των ψυχών; Για τσάκισμα των πλεόντων; Το δεύτερο αρχίζει να γίνεται πιθανό. Η βάρκα μας έξαφνα μένει ακίνητη. Ο μοτέρ σταμάτησε. Ο Ευλόγιος αγωνίζεται να τον κινήσει. Βρέχει... Πέλαγος έρημο αριστερά μας, δεξιά μας οι κάβοι. Ένα σπρώξιμο των κυμάτων αρκεί να γίνουμε όλοι κομμάτια. Ξαναμπαίνει ο μοτέρ σ' ενέργεια. Φεύγομε. Και πάλι σταμάτησε. Περιμένουμε. Η βροχή μας μαστιγώνει. Στο τέλος, ο Ευλόγιος κατορθώνει να βάλει το μοτέρ μία και καλή μπροστά. Αυτή τη φορά φεύγομε δίχως επεισόδια, και κάτω από νεροποντή φτάνομε στη Δάφνη.

Το μικρό χάνι της Δάφνης, με τους αγωγιάτες, τους βαστάζους, τους καλογέρους του, μας φάνηκεν αυτή τη στιγμή ξενοδοχείο της Κυανής Ακτής. Όταν διηγηθήκαμε τη μελαγχολική μας περιπέτεια, μας ρώτησαν:

– Μήπως ήταν η μονή του Διονυσίου;

– Αυτή ήταν.

– Επέσατε στο ασκητικότερο κοινόβιο! Αν επήγατε για να καλοπεράσετε, αυτό ήταν απερισκεψία. Αν επήγατε για μελέτη του Όρους, ευρήκατε αυτό που σας χρειάζεται. Το κοινόβιον είναι η άγρια μορφή του μοναχισμού και η μονή του Διονυσίου ο τύπος του βλοσυρού κοινοβίου. Μοναχική ζωή θα πεί αποφυγή του κόσμου. Η άμυνα του καλογέρου εναντίον της ιδέας της κοινωνίας, την οποίαν έρχεται ο ξένος να του θυμίσει, είναι αυτά που βρήκατε: το πιπέρι, το λερωμένο σεντόνι και η σιωπή.

Πηγή: periodikoendon.blogspot.gr